

várt és Nagyváradon zsidó felekezeti gimnáziumot létesítettek, viszont az egyetemi tanulmányok lehetőségét nem tudták biztosítani. Az 1940–41-es tanévre a kolozsvári egyetemre mindössze tíz zsidó hallgatót vettek föl, s őket is csak nagy protekcióval.⁹⁸ Viszont az előadásokra alig tudtak bejárni, mert a keresztény hallgatók zsidóveréseket rendeztek.⁹⁹

Észak-Erdélyt, miként a többi területet is, 1938–39-ben a Harmadik Birodalom jóvoltából kapta vissza Magyarországra, s a visszacsatolt ország-részek „gleichschaltolása” világosan jelezte, hogy Magyarország hajlandó magáévá tenni a Hitler által körvonalazott új európai rend koncepcióját.

A Birodalom körüludvarlása

A magyarok természetesen nagy lelkesedéssel fogadták Észak-Erdély visszatérését. Nem csupán történelmi álláspontjukat látták igazolva általa, de egyúttal újabb lépésnek tekintették azon az úton, amely a trianoni igazságtalanság végérvényes orvoslásához vezet. Tudatában voltak azonban annak a ténynek is, hogy két év alatt három országrészt aligha szerezhetek volna vissza, ha nem karolta volna föl követeléseiket a Harmadik Birodalom. Az ország vezetőinek szíve megtelt hálával a Birodalom iránt, s számított ennek további támogatására is, és már csak azért is, mert a jobboldali sajtó sovíniszta hangoskodása még heccelte is, iparkodott mindenben a németek kedvében járni és teljesíteni minden kívánságukat.¹⁰⁰

Bécsben a Harmadik Birodalom formálisan nem igényelt mást, csak azt, hogy a népi németek jogi státusát ismerjék el, de Sztójay révén azt is tudtára adták a magyarországi vezetőknek, hogy szívesen vennék, ha engedékenységükben ennél messzebb mennének, például ha a magyarok túlteljesítenék gazdasági kötelezettségeiket, ha szociális reformokat vezetnének be, ha hatálytalanítanák a szélsőjobb ellen hozott rendelkezéseket, és mindenekelőtt ha „megoldanák a zsidókérdést”.

Az országgyűlésben az erőviszonyok átalakultak, a szélsőségesek egyre féktelenebbé váltak, a közvélemény átbillent a szélsőjobboldal felé, s mindezzel számot vetve Teleki, hogy az arisztokrata-dzsentrí osztály uralmának folytonossága meg ne törjön, politikájában a szélsőjobboldal kívánalmaihoz igazodott. Alig fejeződött be Észak-Erdély visszafoglalása, Szálasit kiengedték a fegyházból,¹⁰¹ majd nem sokkal utána hatályon kívül helyezték a 3400-as sz. rendeletet, amely megtiltotta a közhivatalnokoknak, hogy beleártsák magukat a politikába. Ez a rendelet 1938 nyarától 1939. szeptember 29-ig volt érvényben, s a visszavonás napján megszünt egymással a Nyilaskeresztes és a Nemzeti Szocialista Párt.

Teleki le akarta csillapítani saját pártja Imrédy vezette jobbszárnyának morgolódását, ezért 1940. október 8-án közölte, hogy a kormány tel-